

ΣΤΕ 4064/2012 [Προθεσμίες στο πλαίσιο της ενδικοφανούς διαδικασίας χαρακτηρισμού δασικών εκτάσεων]

Περίληψη

-Η προθεσμία άσκησης αντιρρήσεων εκ μέρους του αιτούντος ιδιώτη ιδιοκτήτη χαρακτηρισθέντος ακινήτου, ο οποίος δεν μετέσχε στη διαδικασία χαρακτηρισμού και δεν προκύπτει ότι γνώριζε την κίνησή της, δεν άρχισε από την τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας της πράξης χαρακτηρισμού, οι οποίες, μάλιστα, αντιθέτως με όσα υπολαμβάνει η Δευτεροβάθμια Επιτροπή, δεν ολοκληρώθηκαν με τη δημοσίευση στις τοπικές εφημερίδες, αλλά με την πάροδο ενός μήνα από την ανάρτηση της πράξης στο κατάστημα του Δήμου, δοθέντος ότι, εν προκειμένω, το χρονικό σημείο συμπλήρωσης του μήνα αυτού είναι μεταγενέστερο των δημοσιεύσεων στις τοπικές εφημερίδες. Το γεγονός που κινεί την προθεσμία άσκησης αντιρρήσεων κατά πράξης χαρακτηρισμού εκδοθείσα αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως τρίτου είναι για τον επικαλούμενο ιδιοκτησιακά δικαιώματα στη χαρακτηρισθείσα έκταση η κοινοποίηση της πράξης σ' αυτόν ή η εκ μέρους του πλήρης γνώση του περιεχομένου της. Εν προκειμένω δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου κοινοποίηση της πράξης χαρακτηρισμού στον αιτούντα ούτε πλήρης γνώση του περιεχομένου της από αυτόν. Το διαρρέυσαν χρονικό διάστημα των έντεκα μηνών από την ολοκλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας της πράξης χαρακτηρισμού μέχρι την κατ' αυτής άσκηση αντιρρήσεων του αιτούντα δεν είναι αρκετό, ώστε να δημιουργηθεί τεκμήριο γνώσης της πράξης αυτής εκ μέρους του σε χρόνο ώστε οι ως άνω αντιρρήσεις να καθίστανται εκπρόθεσμες. Η κρίση της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής ότι οι ασκηθείσες αντιρρήσεις του αιτούντος ήταν εκπρόθεσμες, είναι συνεπώς μη νόμιμη. Πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση, να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής και να αναπεμφθεί η υπόθεση στη Διοίκηση προς νέα, νόμιμη κρίση.

Πρόεδρος: *N. Ρόζος*

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της 87/2005 απόφασης της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων Εφετείου Κρήτης, με την οποία απορρίφθηκε προσφυγή του αιτούντος κατά της 4/2002 απόφασης της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων Ν. Ρεθύμνης. Με την τελευταία αυτή απόφαση είχαν απορριφθεί αντιρρήσεις του αιτούντος κατά της 222/28.1.1998 πράξης του Διευθυντή Δασών του

Νομού Ρεθύμνης, με την οποία χαρακτηρίστηκε ως δασική έκταση, ευρισκόμενη στη θέση «Γαλλιανό Φαράγγι» του Δήμου Ρεθύμνης.

3. Επειδή, το άρθρο 14 του Ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α΄) ορίζει τα εξής: «1. Εάν δεν έχη καταρτισθή εισέτι δασολόγιον, ο χαρακτηρισμός περιοχής τινός ή τμήματος της επιφανείας της γης ως δάσους ή δασικής εκτάσεως και ο καθορισμός των ορίων τούτων δια την εφαρμογήν των διατάξεων του παρόντος νόμου, ως και ο προσδιορισμός της κατηγορίας εις ην ανήκει δάσος ή δασική έκτασις κατά τας εν άρθρω 4 διακρίσεις, ενεργείται κατ' αίτησιν οιοδήποτε έχοντος έννομον συμφέρον ή και αυτεπαγγέλτως δια πράξεως του κατά τόπον αρμοδίου δασάρχου. 2. Η κατά την προηγουμένην παράγραφον πράξις, ερειδομένη επί σχετικής εισηγήσεως αρμοδίου δασολόγου και των τυχόν υφισταμένων στοιχείων φωτογραφήσεως και χαρτογραφήσεως της περιοχής ή παντός ετέρου σχετικού στοιχείου, δέον να είναι προσηκόντως ητιολογημένη δι' αναφοράς εις την μορφολογίαν του εδάφους, το είδος, την σύνθεσιν, την έκτασιν της βλαστήσεως και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής, τας τυχόν επελθούσας προσφάτους αλλοιώσεις ή καταστροφάς, ως και εις παν έτερον χρήσιμον στοιχείον προς χαρακτηρισμόν της εκτάσεως. Η πράξις αύτη κοινοποιείται εις τον υποβαλόντα την σχετικήν αίτησιν ιδιώτην ή νομικόν πρόσωπον ή δημοσίαν υπηρεσίαν, αποστέλλεται δε εις τον οικείον δήμον ή κοινότητα και εκτίθεται επί ένα μήνα μερίμνη του δημάρχου ή προέδρου της κοινότητος εις το δημοτικόν ή κοινοτικόν κατάστημα. Ανακοίνωσις περί της συντάξεως της ως άνω πράξεως και της αποστολής αυτής εις τον οικείον δήμον ή κοινότητα, μετά περιλήψεως του περιεχομένου της δημοσιεύεται εις δύο τουλάχιστον τοπικάς εφημερίδας ή εις μίαν τοπικήν και μίαν εφημερίδα των Αθηνών ή της Θεσσαλονίκης. 3. Κατά της πράξεως του δασάρχου περί ης αι προηγούμεναι παράγραφοι, επιτρέπονται αντιρρήσεις του νομάρχου, ως και παντός έχοντος έννομον συμφέρον φυσικού ή νομικού προσώπου, εντός δύο μηνών από της κατά τα ανωτέρω προς αυτό κοινοποιήσεως, ή εφ' όσον δεν συντρέχει περίπτωσις κοινοποιήσεως, από της τελευταίας των κατά την προηγουμένην παράγραφον δημοσιεύσεων, ενώπιον της κατά το άρθρον 10 παρ. 3 επιτροπής του νομού, εις ον ευρίσκεται η υπό αμφισβήτησιν έκτασις ή το μεγαλύτερον τμήμα αυτής. Η επιτροπή, ως και η δευτεροβάθμιος τοιαύτη, λαμβάνουσα υπ' όψιν τον σχετικόν φάκελλον και τας προτάσεις του ενδιαφερομένου ως άνω ιδιώτου, νομικού προσώπου ή δημοσίας υπηρεσίας, δυναμένη δε και να διενεργήση αυτοψίαν προς μόρφωσιν ασφαλεστέρας γνώμης περί της υφισταμένης εν τη περιοχή καταστάσεως, αποφαινεται ητιολογημένως εντός τριμήνου προθεσμίας από της υποβολής των αντιρρήσεων. 4. Αι κατά την προηγουμένην παράγραφον αποφάσεις των επιτροπών, δι' ων χαρακτηρίζονται περιοχαί τινες ή τμήματα αυτών ως δάση ή δασικαί εκτάσεις, λαμβάνονται υποχρεωτικώς υπ' όψιν κατά την μεταγενεστέραν χαρτογράφησιν και την σύνταξιν του δασολογίου της περιοχής ή κατά την συμπλήρωσιν αυτού, συμφώνως προς τα εν άρθροις 12

και 13 οριζόμενα".

4. Επειδή, από τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 14 του Ν. 998/1979 συνάγεται ότι οι έννομες συνέπειες της απόφασης του δασάρχη, με την οποία χαρακτηρίζεται έκταση ως δασική ή μη, ως προς τους τρίτους, αναπτύσσονται μόνον εφόσον ολοκληρωθούν όλες οι διατυπώσεις δημοσιότητας, οπότε γίνεται ευρύτερα γνωστή η απόφαση του δασάρχη και καθίσταται δυνατή η αμφισβήτησή της από το οικείο διοικητικό όργανο και τους τρίτους ενώπιον των αρμοδίων επιτροπών [ΣτΕ 1133, 2320/2004, 3660/1999, 2756/1994 (Ολομ), 1040/1988 (Ολομ.)]. Αν, για οποιοδήποτε λόγο, δεν ολοκληρωθούν οι διατυπώσεις δημοσιότητας, το οικείο διοικητικό όργανο ή κάθε τρίτος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον, δύναται, πάντως, εάν έλαβε γνώση της απόφασης του δασάρχη, να φροντίσει ο ίδιος, εντός ευλόγου χρόνου από της γνώσεως, να αποστείλει την απόφαση στον δήμο ή την κοινότητα, για τις δικές τους ενέργειες και να φροντίσει για τις δημοσιεύσεις στον τύπο, ώστε ακολούθως να ασκηθούν αντιρρήσεις κατά της απόφασης ενώπιον της πρωτοβάθμιας επιτροπής εντός προθεσμίας δύο μηνών από της συντελέσεως της τελευταίας, από τις κατά το νόμο απαιτούμενες διατυπώσεις δημοσιότητας. Εξάλλου, κάθε ενδιαφερόμενος, ο οποίος έχει έννομο συμφέρον, δύναται να προσβάλει την απόφαση του δασάρχη ενώπιον της πρωτοβάθμιας επιτροπής και προ της τηρήσεως των ανωτέρω διατυπώσεων δημοσιότητας, αν η απόφαση αυτή του είναι γνωστή, η προθεσμία δε προσβολής της απόφασης είναι δύο μήνες από την τυχόν δημοσίευση ή την, κατά τα ανωτέρω, γνώση (ΣτΕ 2976/2004, 1641/1998, 2756/1994 Ολομ.). Περαιτέρω, κατά την έννοια των ιδίων διατάξεων, η προθεσμία άσκησης προσφυγής εκ μέρους του εκάστοτε αρμοδίου διοικητικού οργάνου ενώπιον της πρωτοβάθμιας επιτροπής κατά της πράξης χαρακτηρισμού του Δασάρχη κινείται οπωσδήποτε από την ολοκλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας του άρθρου 14 του Ν. 998/1979, σύμφωνα και με τη ρητή διατύπωση της παραγράφου 2 της Απόφασης του Υπουργού Γεωργίας 78806/ 4479/27.3.1993 (ΦΕΚ 396 Β'), η οποία βρίσκει νόμιμο έρεισμα στην εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 10 παρ. 5 του Ν. 998/1979, δεδομένου, άλλωστε, ότι οι διατυπώσεις αυτές θεωρούνται, κατά την αντίληψη του νομοθέτη, επαρκείς ώστε να διασφαλισθεί, κατά τα ανωτέρω, η ευρύτερη γνωστοποίηση της πράξης χαρακτηρισμού ακόμη και σε τρίτους (πρβλ. ΣτΕ 2976/2004). Καθόσον, εξάλλου, αφορά τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη που είναι συνήθως ο επικαλούμενος ιδιοκτησιακά δικαιώματα στη χαρακτηρισθείσα έκταση, η προθεσμία άσκησης προσφυγής εκ μέρους του ενώπιον της πρωτοβάθμιας ή της δευτεροβάθμιας επιτροπής κατά της απόφασης του Δασάρχη ή της πρωτοβάθμιας επιτροπής αντιστοίχως, κινείται ομοίως από την ολοκλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας του άρθρου 14 παρ. 2 του Ν. 998/1979, μόνον, όμως, εφόσον, η πράξη χαρακτηρισμού εκδόθηκε κατόπιν αιτήσεώς του. Στην περίπτωση, αντιθέτως, που η πράξη χαρακτηρισμού

- εκδόθηκε από τον αρμόδιο Δασάρχη είτε αυτεπαγγέλτως είτε ύστερα από αίτηση τρίτου, όπως του οικείου Δήμου ή άλλου, η προθεσμία άσκησης της ενδικοφανούς προσφυγής για τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη, ο οποίος ούτε μετείχε στη διαδικασία χαρακτηρισμού ούτε, κατά τεκμήριο, γνώριζε ότι αυτή αφορά και ιδιοκτησία του, δεν κινείται από την ολοκλήρωση των προαναφερόμενων διατυπώσεων δημοσιότητας, αλλά από τη γνώση ή την κοινοποίηση σε αυτόν της πράξης χαρακτηρισμού ή της πράξης της αρμόδιας πρωτοβάθμιας επιτροπής.
5. Επειδή, όπως, εν προκειμένω, προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με την 10846/23.12.1997 αίτηση του Δημάρχου Ρεθύμνης προς τη Διεύθυνση Δασών του Νομού Ρεθύμνης (Α.Π. εισερχομένων της Διεύθυνσης αυτής 5917/24.12.1997) ζητήθηκε ο χαρακτηρισμός της έκτασης του δυτικού πρανούς στη θέση «Γαλλιανό Φαράγγι» από τη Νέα Εθνική Οδό μέχρι το Εθνικό Στάδιο. Επί της αιτήσεως αυτής συντάχθηκε η ΔΥ/28.1.1998 υπηρεσιακή εισήγηση και, στη συνέχεια, εκδόθηκε η 222/28.1.1998 πράξη χαρακτηρισμού του Διευθυντή Δασών του Ν. Ρεθύμνης, με την οποία η έκταση αυτή χαρακτηρίστηκε ως δασική έκταση του άρθρου 3 παρ. 2 του Ν. 998/1979. Ακολούθησε η έκδοση του 223/28.1.1998 εγγράφου της ίδιας δασικής αρχής, με το οποίο ανακοινώθηκε «στο ευρύ κοινό» το περιεχόμενο της πράξης χαρακτηρισμού, το έγγραφο δε αυτό δημοσιεύθηκε στα φύλλα της 30.1.1998 των τοπικών εφημερίδων «Κρητική Επιθεώρηση» και «Ρεθεμνιώτικα Νέα» και αναρτήθηκε την ίδια ημέρα στο δημοτικό κατάστημα του Δήμου Ρεθύμνης, όπως προκύπτει από το σχετικό αποδεικτικό τοιχοκόλλησης του υπαλλήλου, Σ. Κ. Κατά της πράξης χαρακτηρισμού ασκήθηκαν από τον αιτούντα οι από 3.2.1999 αντιρρήσεις του ενώπιον της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων Νομού Ρεθύμνης, οι οποίες πρωτοκολλήθηκαν στη Διεύθυνση Δασών Ρεθύμνου και στην Επιτροπή στις 9.2.1999 (Α.Π. 728/9.2.1999 και 9/9.2.1999 αντιστοίχως). Με την 4/2002 απόφασή της η ως άνω Πρωτοβάθμια Επιτροπή απέρριψε τις αντιρρήσεις, οι οποίες ασκήθηκαν σε χρόνο που υπερβαίνει το δίμηνο από την ολοκλήρωση των προαναφερομένων διατυπώσεων δημοσιότητας, ως εκπρόθεσμες. Προσφυγή του αιτούντος κατά της απόφασης της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής ενώπιον της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων Εφετείου Κρήτης απορρίφθηκε με την προσβαλλόμενη 87/2005 απόφαση της εν λόγω Δευτεροβάθμιας Επιτροπής, η οποία, επικυρώνοντας την κρίση της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής, θεώρησε ότι η προθεσμία για την άσκηση αντιρρήσεων κατά της προαναφερόμενης πράξης χαρακτηρισμού είχε κινηθεί από τη δημοσίευση της σχετικής ανακοίνωσης στις εφημερίδες και ότι, επομένως, αυτή είχε εκπνεύσει κατά το χρόνο άσκησης των αντιρρήσεων αυτών, οι οποίες νομίμως απορρίφθηκαν ως εκπρόθεσμες.
6. Επειδή, η 222/28.1.1998 πράξη χαρακτηρισμού του Διευθυντή Δασών του Ν. Ρεθύμνης δεν εκδόθηκε, κατά τα προαναφερόμενα, ύστερα από αίτηση του

αιτούντος, ο οποίος επικαλείται ιδιοκτησιακά δικαιώματα στη χαρακτηρισθείσα έκταση, αλλά κατόπιν αιτήσεως του Δήμου Ρεθύμνης. Ενόψει τούτου, η προθεσμία άσκησης αντιρρήσεων εκ μέρους του αιτούντος, ο οποίος δεν μετέσχε στη διαδικασία χαρακτηρισμού και δεν προκύπτει ότι γνώριζε την κίνησή της, δεν άρχισε από την τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας της πράξης χαρακτηρισμού, οι οποίες, μάλιστα, αντιθέτως με όσα υπολαμβάνει η Δευτεροβάθμια Επιτροπή, δεν ολοκληρώθηκαν με τη δημοσίευση στις τοπικές εφημερίδες, αλλά με την πάροδο ενός μήνα από την ανάρτηση της πράξης στο κατάστημα του Δήμου, δοθέντος ότι, εν προκειμένω, το χρονικό σημείο συμπλήρωσης του μήνα αυτού είναι μεταγενέστερο των δημοσιεύσεων στις τοπικές εφημερίδες. Και τούτο, διότι το γεγονός που κινεί την προθεσμία άσκησης αντιρρήσεων κατά πράξης χαρακτηρισμού εκδοθείσης αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως τρίτου είναι για τον επικαλούμενο ιδιοκτησιακά δικαιώματα στη χαρακτηρισθείσα έκταση η κοινοποίηση της πράξης σ' αυτόν ή η εκ μέρους του πλήρης γνώση του περιεχομένου της, εν προκειμένω δε δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου κοινοποίηση της πράξης χαρακτηρισμού στον αιτούντα ούτε πλήρης γνώση του περιεχομένου της πράξης χαρακτηρισμού από αυτόν, το δε διαρρέυσαν χρονικό διάστημα των έντεκα μηνών από την ολοκλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας της πράξης χαρακτηρισμού μέχρι την κατ' αυτής άσκηση αντιρρήσεων από πλευράς του αιτούντος δεν είναι αρκετό ώστε να δημιουργηθεί τεκμήριο γνώσης της πράξης αυτής εκ μέρους του σε χρόνο ώστε οι ως άνω αντιρρήσεις να καθίστανται εκπρόθεσμες. Κατά συνέπεια, η κρίση της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής ότι οι ασκηθείσες αντιρρήσεις του αιτούντος ήταν εκπρόθεσμες, είναι μη νόμιμη. Για το λόγο αυτό, ο οποίος προβάλλεται βασίμως, πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής και να αναπεμφθεί η υπόθεση στη Διοίκηση προς νέα, νόμιμη κρίση.

7. Επειδή, μετά την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης για τον ως άνω λόγο, η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως αποβαίνει αλυσιτελής.